

VM/KAO, 1.9.2025

Kuntien, kuntakonsernien ja kuntayhtymien tilinpäätökset vuodelta 2024

Tässä muistiossa tarkastellaan Manner-Suomen kuntien, kuntakonsernien ja kuntayhtymien taloustilannetta vuoden 2024 tilinpäätösten perusteella.

Kuntien taloustilanne heikkeni vahvojen vuosien jälkeen

Kuntien talous heikkeni vuonna 2024 vuoden 2023 tilanteeseen nähden odotetusti. Kuntien yhteenlaskettu vuosikate heikkeni 970 milj. eurolla 3,26 mrd. euroon. Vuosikate riitti kattamaan poistot, mutta ei nettoinvestointeja. Tilikauden tulos heikkeni noin 670 milj. eurolla ollen kuitenkin 1,05 mrd. euroa positiivinen. Tuloksen vuosikatetta pienempi heikentyminen selittyy aiemmin mainituilla satunnaisilla tuotoilla. Positiivisen tuloksen ja ylijäämäisen tilikauden seurauksena taseen kertyneen ylijäämän määrä kasvoi reilulla miljardilla eurolla noin 17,59 mrd. euroon. Toiminnan ja investointien rahavirta kääntyi negatiiviseksi ollen noin -400 milj. euroa. Edellisen kerran toiminnan ja investointien rahavirta on ollut negatiivinen vuonna 2019.

Negatiivisen vuosikatteen kuntia oli 14 vuonna 2024 ja 15 vuonna 2023. Tilikauden tulos oli negatiivinen 84 kunnalla, kun vuonna 2023 määrä oli 55. Heikoimmat vuosikatteet olivat pienillä alle 2 000 asukkaan kunnilla, kun taas heikoimmat tulokset olivat 10 001–20 000 asukkaan kuntakokoryhmässä. Kuitenkin alle 2000 asukkaan kunnissa sekä vuosikate että tulos paranivat vuodesta 2023, kun kaikissa muissa kuntakokoryhmissä ne heikkenivät. Sellaisten kuntien määrä, joilla on taseessa kertynyttä alijäämää, kasvoi 16:sta 18 kuntaan.

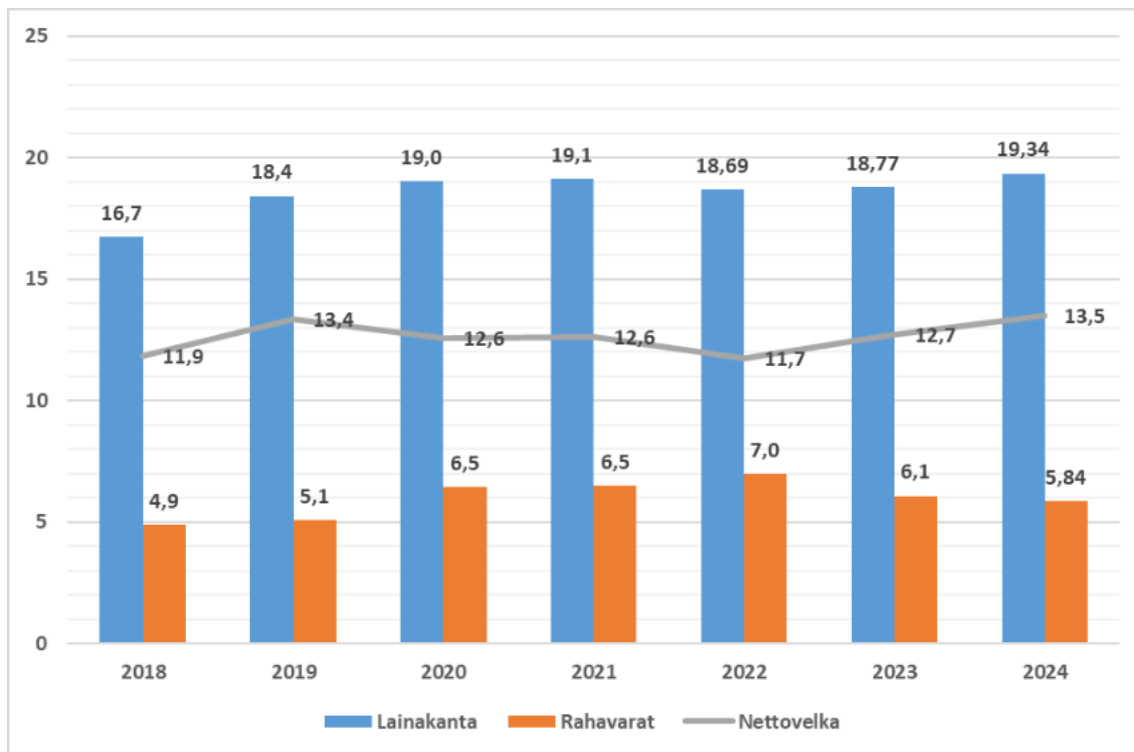
Taulukko 2. Kuntien talouden kehitys 2019–2024, mrd. euroa

	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TP 2023	TP 2024	Muutos mrd. € 2023-2024	Muutos % 2023-2024
Toimintatuotot	7,22	6,89	8,11	7,89	5,81	5,82	0,00	0,1
Toimintakulut - valm.om.käyttöön	37,57	38,11	40,39	42,28	20,08	20,30	0,21	1,1
Henkilöstökulut			14,32	14,50	10,42	10,56	0,14	1,32
Palvelujen ostot			21,36	22,92	5,82	5,99	0,17	2,95
Toimintakate	-30,36	-31,22	-32,28	-34,39	-14,27	-14,48	-0,21	-1,5
Verotulot	22,91	23,83	25,42	26,77	14,45	13,97	-0,49	-3,4
Kunnallisverot	10,14	20,12	20,60	21,64	10,22	9,88	-0,34	-3,3
Kierteisöverot	1,87	1,74	1,97	2,09	2,18	2,33	0,15	6,7
Yhteisöverot	1,00	1,96	2,85	3,03	2,05	1,76	-0,30	-14,5
Valtionosuudet	8,64	11,01	10,08	10,74	3,63	3,39	-0,23	-6,5
Verorahoitus yht.	31,55	34,83	35,50	37,51	18,08	17,36	-0,72	-4,0
Rahoituserät, netto	0,55	0,46	0,57	0,33	0,42	0,38	-0,04	-9,5
Vuosikate	1,75	4,07	3,79	3,45	4,23	3,26	-0,97	-22,9
Poistot ja arvonalentumiset	2,31	2,40	2,41	2,45	2,50	2,57	0,08	3,1
Vuosikate - poistot	-0,56	1,68	1,38	1,00	1,74	0,69	-1,05	-60,3
Satunnaiset erät		0,08	0,11	0,17	-0,02	0,36	0,38	380,0
Tilikauden tulos	-0,16	1,76	1,49	1,16	1,72	1,05	-0,67	-39,0
Nettoinvestoinnit	-2,73	-3,32	-2,87	-2,09	-3,69	-3,60	0,08	-2,3
Investointimenot, brutto	-4,05	-4,31	-3,97	-4,23	-4,41	-4,48	-0,07	-1,5
Rahoitusosuudet investointeihin		0,19	0,15	0,13	0,14	0,11	-0,02	-16,2
Inv.hyödykkeiden luovutustulot		0,81	0,95	2,02	0,58	0,76	0,17	29,5
Vuosikate - nettoinvestoinnit	-0,99	0,75	0,92	1,36	0,55	-0,34	-0,89	-160,0
Toiminnan ja inv. rahavirta	-1,43	0,38	0,27	0,64	0,29	-0,40	-0,69	-235,5
Lainakanta	18,42	19,03	19,12	18,69	18,77	19,34	0,57	3,0
Rahavarat	5,08	6,45	6,50	6,97	6,07	5,84	-0,24	-3,9
Taseen kertynyt alijäämä	11,09	12,58	13,86	14,92	16,57	17,59	1,02	6,1
Veroprosentti, painotettu	18,90	19,96	20,02	20,01	7,33	7,47		0,14

Kuntien lainamäärä kasvoi noin 570 milj. euroa 19,34 mrd. euroon. Aasukas kohtaisesti lainamäärä oli koko maassa keskimäärin 3 450 euroa. Lainamäärä kasvoi kaikissa muissa paitsi alle 2 000 asukkaan kunnissa, eniten 10 001–20 000 asukkaan kuntakokoryhmässä. Aasukas kohtaisesti pienin lainamäärä oli 2 000–5 000 asukkaan ja suurin 10 001–20 000 asukkaan kuntakokoryhmässä. Lainamäärän vaihtelu oli eri kuntakokoryhmittäin melko vähäistä, mutta kuntakohtaisesti suurta. Suurin yksittäisen kunnan lainamäärä oli 15 344 euroa per asukas, kun taas seitsemällä kunnalla ei ollut lainaa vuoden 2024 tilinpäätöksessä.

Kuntien lainamäärän tulkinnassa tulee kuitenkin ottaa huomioon se, että osa investointihankkeista toteutetaan ja niiden rahoittamiseksi tarvittavista lainoista nostetaan kuntien tytäryhtiöissä. Tytäryhtiöiden lainat esitetään vain konsernitilinpäätöksessä, mutta ei emokunnan tilinpäätöksessä. Lisäksi kunnat ja niiden tytäryhtiöt voivat toteuttaa investointihankkeita omassa taseessa esitettävien investointien ja lainojen sijasta toimintakuluihin vaikuttavilla pitkäaikaisilla vuokrasopimuksilla.

Kuvio 3. Kuntien lainamäärän, rahavarojen ja niiden erotuksen (nettovelan) kehitys 2018–2024, mrd. euroa

Kuntakonsernien taloustilanne heikkeni kuntien kehitystä mukaillen

Kuntakonsernien taloustilanne heikkeni vuonna 2024 odotetusti vuodesta 2023, jolloin sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen kertaluonteiset erät vielä vahvistivat taloutta niin kunnissa kuin kuntakonserneissakin. Tosin uudistukseen liittyvät ns. verohännät ulottuivat osin vielä vuodelle 2024 noin 170 milj. eurolla. Vuoden 2024 taloustilanne oli kuitenkin parempi kuin mitä vuoden takaisessa kuntatalousohjelmassa ennakoitiin.

Kuntakonsernien yhteenlaskettu vuosikate heikkeni noin 830 milj. eurolla noin 5,86 mrd. euroon. Vuosikate riitti kattamaan selvästi poistot, mutta ei kasvaneita nettoinvestointeja. Vuosikate oli

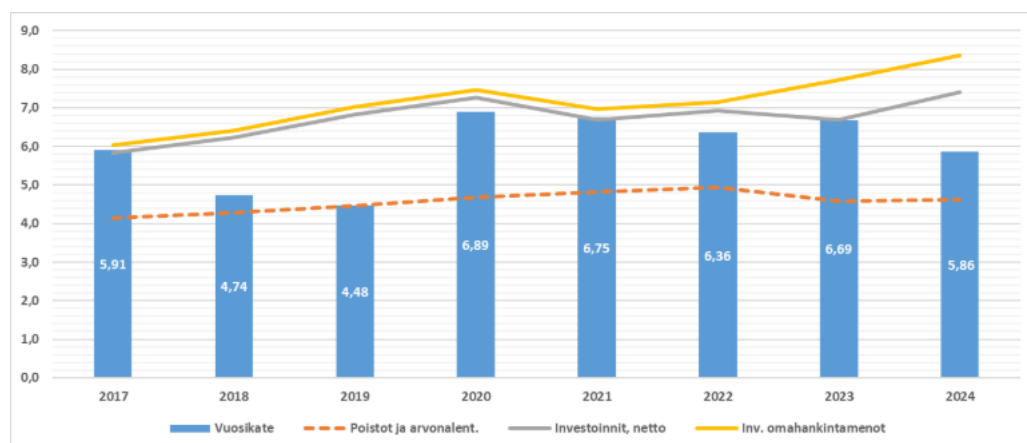
negatiivinen yhdeksällä konsernilla, kun edellisvuonna vastaava lukumäärä oli kahdeksan. Näistä kahdeksan oli alle 5 000 asukkaan kuntakonserneja ja yksi hieman yli 10 000 asukkaan kuntakonserni. Asukaskohtaisesti tarkasteluna vahvimmat vuosikatteen olivat aiempien vuosien tapaan suurissa yli 100 000 asukkaan kunnissa.

Kuntakonsernien yhteenlaskettu tulos heikkeni edellisestä vuodesta 735 milj. eurolla 1,37 mrd. euroon. Tulokseen vaikuttivat vahvistavasti satunnaiset erät, kuten Mikkelin energiayhtiön myynti sekä Tampereen vesilaitoksen yhtiöittäminen. Sellaisten kuntakonsernien määrä, joilla on negatiivinen tilikauden tulos, kasvoi 52:sta 80:een. Yhteenlaskettu taseen kertynyt ylijäämä kasvoi 1,11 mrd. eurolla 20,81 mrd. euroon. Sellaisten kuntakonsernien määrä, joilla on taseessa kertynyttä alijäämää, kasvoi yhdellä 21:stä 22:een. Alijäämäiset kuntakonsernit olivat pääosin pieniä alle 2 000 asukkaan kuntakonserneja.

Taulukko 1. Kuntakonsernien talouden kehitys 2020–2024, mrd. euroa.

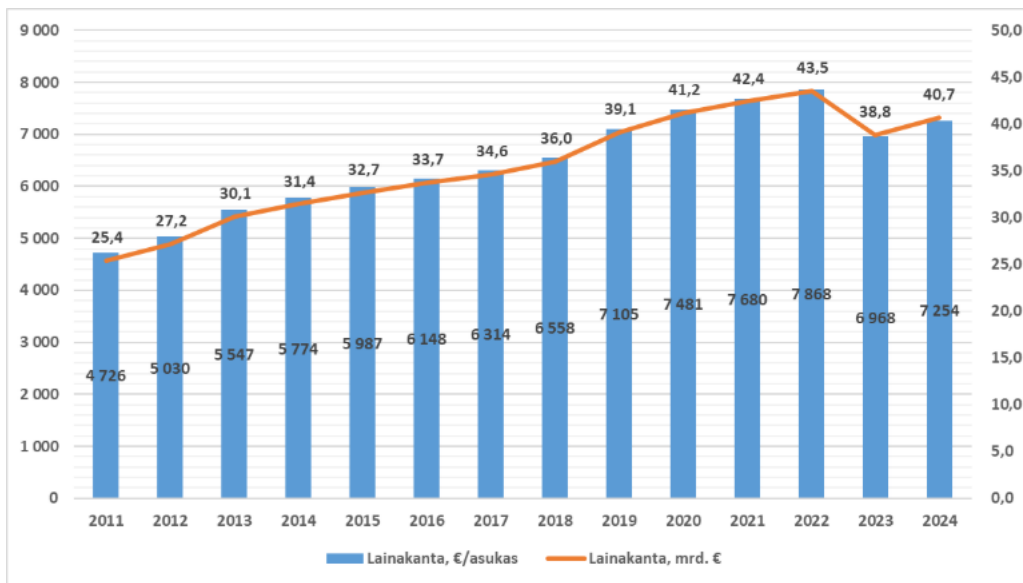
	2020 TP	2021 TP	2022 TP	2023 TP	2024 TP	Muutos mrd. € 2023-2024	Muutos % 2023-2024
Toimintatuotot	26,45	29,58	31,51	16,90	16,60	-0,30	-1,8 %
Toimintakulut	55,39	59,51	63,47	29,21	29,03	-0,18	-0,6 %
Toimintakate	-28,85	-29,85	-31,92	-12,24	-12,33	-0,10	0,8 %
Verotulot	23,78	25,36	26,71	14,35	13,86	-0,49	-3,4 %
Käyttötal. valtionosuudet	12,22	11,28	11,98	4,90	4,76	-0,14	-2,8 %
Verorahoitus yht.	36,00	36,65	38,68	19,25	18,62	-0,63	-3,3 %
Rahoituserät, netto	-0,25	-0,05	-0,40	-0,33	-0,43	-0,10	30,2 %
Vuosikate	6,89	6,75	6,36	6,69	5,86	-0,83	-12,4 %
Poistot ja arvonalentumiset	4,68	4,82	4,94	4,58	4,62	0,04	0,9 %
Vuosikate - poistot	2,21	1,93	1,42	2,11	1,24	-0,87	-41,2 %
Tilikauden tulos	2,33	2,04	1,63	2,10	1,37	-0,74	-35,0 %
Nettoinvestoinnit	-7,27	-6,70	-6,93	-6,70	-7,41	-0,72	10,7 %
Investointimenot	9,18	8,59	9,68	7,89	8,51	0,62	7,9 %
Rahoitusosuudet inv.menoihin	0,20	0,26	0,22	0,16	0,15	-0,01	-5,8 %
Inv.hyödykkeiden luovutustulot	1,71	1,63	2,54	1,03	0,95	-0,08	-8,2 %
Vuosikate - nettoinvestoinnit	-0,38	0,05	-0,57	-0,01	-1,55	-1,54	-100,0 %
Toiminnan ja inv. rahavirta	-0,90	-0,62	-1,21	-0,50	-2,00	-1,50	298,4 %
Lainakanta	41,17	42,40	43,54	38,83	40,66	1,83	4,7 %
Rahavarat	9,26	9,70	10,63	8,18	7,95	-0,23	-2,8 %
Taseen kertynyt yli-/alijäämä	14,69	16,43	17,79	19,70	20,81	1,11	5,6 %
Veroprosentti, painotettu	19,96	20,02	20,01	7,33	7,46	+0,13 %-yksikköä	

Kuvio 1. Vuosikatteen riittävyys poistoihin ja investointeihin 2017–2024, mrd. euroa

Kuntakonsernien investointimenot lähtivät vuoden 2023 laskun jälkeen jälleen kasvuun. Investointimenot kasvoivat 620 milj. eurolla 8,51 mrd. euroon. Nettoinvestoinnit olivat noin 7,41 mrd. euroa. Vuosikatteen heikkeneminen ja investointien kasvu johtivat siihen, että aiempia vuosia suurempi osa investoinneista jouduttiin kattamaan vieraalla pääomalla, mikä näkyy lainamäärän selvänä kasvuna vuodesta 2023. Vuonna 2023 lainamäärä väheni kertaluonteisesti, kun sairaanhoito- ja erityis- huoltopiirien lainat siirtyivät hyvinvointialueille. Lainakanta kasvoi edellisvuodesta 1,83 miljardia euroa 40,66 mrd. euroon. Asukasta kohden lainaa oli keskimäärin 7 254 euroa, kun vuonna 2023 vastaava määrä oli 6 968 euroa.

Kuvio 2. Lainakanta 2011–2025, mrd. euroa ja asukasta kohden

Toiminnan ja investointien rahavirta heikkeni 1,5 miljardilla eurolla jääden peräti 2 mrd. euroa negatiiviseksi. Rahavirta oli negatiivinen 128 konsernilla, kun edellisvuonna määrä oli 105. Toiminnan ja investointien rahavirran negatiivisuus merkitsee sitä, että investointeja joudutaan rahoittamaan joko nostamalla lainaa tai käyttämällä kertyneitä rahavaroja.

Kuntakokoryhmittäin tarkasteltuna suurimmat lainamäärät ovat aiempien vuosien tapaan suurilla yli 100 000 asukkaan kuntakonserneilla. Suurempien kuntien konserneihin kuuluu esimerkiksi energia-yhtiöitä, infrastruktuuriin ja ympäristöhuoltoon sekä joukkoliikenteeseen liittyviä suuria toimijoita, joita pienemmillä kunnilla on vähemmän. Lainamäärä kasvoi yli 10 000 asukkaan kuntakokoryhmissä ja laski sitä pienemmissä kuntakokoryhmissä. Yli 100 000 asukkaan kuntakokoryhmän osuus on noin 54 prosenttia ja alle 2 000 asukkaan ryhmän osuus on 0,6 prosenttia Manner-Suomen kuntakonsernien lainakannasta. Kuntakonsernien rahavarat vähenivät noin 230 miljoonaa euroa hieman alle 8 mrd. euroon.

Kuntien arviointimenettelyn kriteerien toteutuminen ja arviointimenettelyn käynnistäminen

Kuntalain mukainen erityisen heikon taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettely eli niin sanottu kriisikuntamenettely voidaan käynnistää, jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää kuntalaissa säädettyssä määrääjassa. Määräaika ylittyi vuoden 2024 tilinpäätöksissä Haapajärven ja Kemin kaupungeilla sekä Kyyjärven, Multian ja Pertunmaan kunnilla.

Arviointimenettely voidaan käynnistää myös, jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan konsernitalinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa, tai rahoituksen riittävyyttä ja vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet laissa määritellyt raja-arvot. Konsernitalinpäätöksen kertyneeseen alijäämään perustuva kriteeri täyttyi Ähtärin kaupungilla sekä Kyyjärven, Lestijärven, Pertunmaan ja Virolahden kunnilla. Lisäksi Ähtärin kaupungilla täyttyivät kaikki neljä arviointimenettelyn kriteerit täyttävää tunnuslukua.

Valtiovarainministeriö on päättänyt, että arviointimenettelyä ei käynnistetä kriteerien täyttymisestä huolimatta Haapajärven eikä Kemin kaupungeissa eikä Kyyjärven, Lestijärven ja Pertunmaan kunnissa. Kemin energia- ja vesiyhtiön osakkeiden kauppaa odotetaan toteutuvaksi vuoden 2025 aikana, minkä myötä arviointimenettelyn kriteerit eivät enää täyty. Haapajärvi, Kyyjärvi ja Lestijärvi puolestaan ovat olleet aiemmin arviointimenettelyssä ja toteuttavat talouden tasapainottamistoimenpiteitä suunnitellun mukaisesti. Pertunmaan ja Mäntyharjun kuntaliitos on astunut voimaan vuoden 2025 alusta lukien.

Valtiovarainministeriö on päättänyt käynnistää arviointimenettelyn Ähtärin kaupungissa sekä Multian ja Virolahden kunnissa. Menettelyt käynnistyvät syksyllä 2025. Multian ja Virolahden kunnat eivät ole olleet aiemmin arviointimenettelyssä. Ähtärin kunta on ollut arviointimenettelyssä vuosien 2006 ja 2016 tilinpäätösten perusteella.

Kuntayhtymien merkitys osana kuntataloutta pieneni edelleen

Vuonna 2024 kuntayhtymien määrä oli 80, kun vuonna 2023 se oli 99 ja 126 vuonna 2022. Kuntayhtymistä 31 on koulutuskuntayhtymiä ja 18 maakuntien liittoja. Loput kuntayhtymistä on luokiteltu ryhmään muut, jossa suurimmat ovat Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä ja Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä.

Kuntayhtymien vuosikate oli noin 327 milj. euroa positiivinen, kun vuonna 2023 se oli noin 314 milj. euroa. Vuosikate oli positiivinen kaikissa kuntayhtymätyypeissä. Vuosikate riitti aiemman vuoden tapaan sekä poistoihin että nettoinvestointeihin. Toiminnan ja investointien rahavirta heikkeni, mutta oli kuitenkin noin 49 milj. euroa positiivinen. Kuntayhtymien yhteenlaskettu tilikauden tulos oli noin 37 milj. euroa positiivinen, kun edellisvuonna vastaava luku oli 24 milj. euroa.

Taulukko 3. Kuntayhtymien talouden kehitys vuosina 2021–2024, mrd. euroa

	2021 TP	2022 TP	2023 TP	2024 TP	Muutos 2023-2024 mrd. euroa	Muutos 2023-2024 prosenttiä
Toimintatuotot	18,19	19,25	2,74	2,80	0,06	2,27
Toimintakulut - valm. om. käyt.	17,32	18,37	2,37	2,42	0,05	2,30
Toimintakate	0,87	0,88	0,37	0,38	0,01	2,12
Vuosikate	0,82	0,81	0,31	0,33	0,01	4,04
Poistot ja arvonalentumiset	0,68	0,72	0,29	0,29	-0,00	-0,30
Vuosikate - poistot	0,14	0,09	0,02	0,04	0,01	59,11
Tilikauden tulos	0,16	0,11	0,02	0,04	0,01	52,29
Nettoinvestoinnit	-1,24	-1,55	-0,23	-0,28	-0,05	21,14
Investointimenot, brutto	-1,38	-1,69	-0,32	-0,30	0,02	-6,40
Vuosikate - nettoinvestoinnit	-0,42	-0,75	0,08	0,04	-0,04	-45,98
Toiminnan ja inv. rahavirta	-0,40	-0,73	0,07	0,05	-0,02	-32,98
Lainakanta	6,16	7,17	2,23	2,23	0,00	0,07
Rahavarat	1,61	1,75	0,67	0,62	-0,05	-6,81
Taseen kertynyt ali-/yli jäämä	0,93	1,01	1,02	1,06	0,04	3,43

Vuosikate oli negatiivinen 10 kuntayhtymässä ja niissä negatiivisen vuosikatteen määrä oli yhteensä -23,3 milj. euroa. Tilikauden tulos oli negatiivinen 20 kuntayhtymässä, kun edellisvuonna määrä oli 47.

Kuntayhtymien yhteenlasketut nettoinvestoinnit lähtivät hienoiseen kasvuun ollen 283 milj. euroa. Lainakanta pysyi edellisvuoden tasossa 2,23 mrd. eurossa.

Kuntayhtymien yhteenlaskettu kertynyt ylijäämä pysyi edellisvuoden tasolla eli reilussa miljardissa eurossa. Kertynyttä alijäämää oli vain yhdellä kuntayhtymällä. Arviointimenettelyn kriteeri ei täytynyt yhdenkään kuntayhtymän kohdalla.